

Retningslinjer for bruk av LUI-Norsk versjon

Takk for at du er interessert i den norske versjonen av The Language Use Inventory (LUI-Norsk versjon). Her følger en kort informasjon om instrumentet, administrering og bruk. Det må presiseres at de data som presenteres her ikke representerer en norsk normering av instrumentet. Datagrunnlaget er basert på resultat fra en studie som inkluderer 139 norske barn i alderen 18-47 måneder og resultatene må derfor tolkes med forsiktighet.

Ta gjerne kontakt med Wenche A Helland dersom du har spørsmål:

wenche.andersen.helland@helse-fonna.no eller wenche.helland@uib.no

Generell informasjon

LUI er utviklet av professor Daniela O'Neill ved University of Waterloo, Canada. Det er et standardisert foreldrerapporteringskjema som er normert på over 3500 barn med engelsk som førstespråk. LUI er oversatt og tilpasset flere andre språk.

LUI er:

- utviklet for å kartlegge den sosiale bruken av språket hos barn i alderen 18 til 47 måneder
- basert på forskning på språkutvikling og sosial kognisjon
- reliabelt og valid
- enkelt å fylle ut og bruke

Bruk av LUI i klinisk praksis

LUI kan brukes for å:

- identifisere sosiale (pragmatiske) kommunikasjonsvansker
- supplere andre instrument som kartlegger ekspressivt språk
- observere barns språkutvikling over tid
- samle informasjon for å bestemme mål for tiltak

Norsk tilpasning av det originale LUI

Det er publisert en artikkel i tidsskriftet *RASK* (Helland & Hollund Møllerhaug, 2020) som beskriver den norske tilpassingen av LUI. Artikkelen presenterer også psykometriske egenskaper ved instrumentet basert på data fra 139 norske barn.

Innhold og oppbygging

LUI-Norsk versjon er bygd opp på samme måte som den originale engelske versjonen. Det inneholder samme antall spørsmål og har dermed også identisk LUI totalskåre.

Instrumentet består av følgende 14 delskalaer:

- A) Hvordan barnet bruker gester for å be om noe
- B) Hvordan barnet bruker gester for å få deg til å legge merke til noe
- C) Typer ord som barnet bruker
- D) Barnets måte å be om hjelp på
- E) Barnets interesser
- F) Hvordan barnet bruker ord for å få deg til å legge merke til noe
- G) Barnets spørsmål og kommentarer om gjenstander
- H) Barnets spørsmål og kommentarer om seg selv eller andre mennesker
- I) Barnets bruk av ord i aktiviteter sammen med andre
- J) Barnets evne til å tøyse, erte og bruke humor
- K) Barnets interesse for ord og språk

- L) Hva barnet liker å snakke om
- M) Hvordan barnet tilpasser samtalen til andre
- N) Hvordan barnet lager lengre setninger og fortellinger

LUI totalskåre består av de 10 delskalaene C, D, F, G, H, I, J, K, M og N. Siden fokus er på verbalspråket, inkluderes ikke delskalene som undersøker barnets bruk av gester (A og B) i LUI totalskåre. De kan likevel skåres. De to delskalaene som omhandler barnets interesser (E og L) etterspør kvalitativ informasjon og skåres ikke.

Administrering (Noen vanlige spørsmål)

Hvor lang tid tar det å fylle ut LUI-Norsk versjon?

Det tar rundt 25-30 minutter å fylle ut skjemaet. For de yngste barna vil det gjerne ta kortere tid.

Kan foreldrene fylle ut skjemaet elektronisk?

Nei, skjemaet blir kun distribuert i papirutgave til fagpersoner (logoped, psykolog eller spesialpedagog). For å unngå at skjemaet kommer i «fritt omløp» bør en unngå å sende det til foreldrene på e-post.

Hvilke instruksjoner skal jeg gi til foreldrene?

Alle nødvendige instruksjoner er gitt i spørreskjemaet. Fagpersonen bør lese gjennom disse før skjemaet leveres til foreldrene. Utfylling bør skje i løpet av en eller maksimum to dager.

Kan jeg lese opp spørsmålene til foreldrene i stedet for å be dem fylle ut skjemaet hjemme?

Ja. Men hvis du gjør det på denne måten er det viktig at du leser både spørsmålene og eksemplene som er gitt. Foreldrene bør uansett ha skjemaet foran seg slik at de kan følge med, og slipper å konsentrere seg om å huske alt som blir lest opp.

Skåring og tolking av resultat

Hvordan skårer jeg LUI-Norsk versjon?

Skåringsinstruksjonene presenteres i «Norsk skåringsark» som er tilgjengelig fra nedlastingsmenyen. Skåringen er enkel ettersom de fleste spørsmålene skal besvares med «ja» eller «nei». Det gis 1 poeng for alle «ja» svar (samt «av og til» og «ofte») og 0 poeng for alle «nei» svar (samt «aldri», «sjelden» og «ikke nå lenger»). Poengene summeres til LUI totalskåre.

Merk at dersom det mangler svar på to spørsmål i en av de 10 delskalaene som utgjør LUI totalskåre eller det mangler svar på mer enn to spørsmål til sammen i disse 10 delskalaene, så kan man ikke regne ut LUI totalskåre.

Hvordan skal jeg tolke resultatet?

For å få en *indikasjon* på barnets pragmatiske kompetanse i forhold til aldersgruppe kan tabell 2 og tabell 3 benyttes. Da det ennå ikke foreligger norske normer anbefales det imidlertid å bruke de engelske normene. Disse finner man i LUI manualen (O'Neill, 2009). Alternativt kan den engelske skåringskalkulatoren benyttes.

Som det går frem av tabell 1 er det norske utvalget delt inn i fem aldersgrupper med seks måneders intervall. Gjennomsnitt og standardavvik for LUI totalskåre for de ulike aldersgruppene, samt grenseverdier for henholdsvis 1, 1.5 og 2 standardavvik under gjennomsnittet går frem av tabell 2. Etter tabell 2 følger et eksempel på hvordan skårene kan tolkes. Husk at:

- standardavviket måler spredningen rundt gjennomsnittet
- jo større spredning jo større standardavvik
- en skåre som ligger 2 standardavvik under gjennomsnittet er nødvendigvis lengre fra gjennomsnittet enn en skåre som ligger 1 eller 1.5 standardavvik under gjennomsnittet

Tabell 1 Aldersgrupper

Aldersgruppe (måned)	N	Gjennomsnittsalder	Jenter/gutter(N)
18-23	19	21.3	5/14
24-29	22	26.4	8/14
30-35	40	32.2	14/26
36-41	33	38.5	14/19
42-47	25	44.4	10/15
Total	139		

Tabell 2 LUI totalskåre. Gjennomsnitt, standardavvik og skårer 1, 1.5 og 2 standardavvik under gjennomsnittet for de ulike aldersgruppene

	Gjennomsnitt	SD	-1 SD	-1.5 SD	-2 SD
18-23 mnd	43.53	22.99	20.54	9.04	-
24-29 mnd	86.77	34.17	52.60	35.51	18.43
30-35 mnd	123.62	31.29	92.33	76.68	61.04
36-41 mnd	139.73	19.35	120.38	110.70	101.03
42-47 mnd	144.12	16.15	127.97	119.72	111.82

Eksempel på bruk av tabell 2 for å få en indikasjon på barnets pragmatiske kompetanse

Hvis et barn i aldersgruppa 24-29 måneder har en LUI totalskåre på 18, så er dette resultatet mer enn to standardavvik under gjennomsnittet for aldersgruppa. Skårer fra 19 til 35 er mellom 1.5 og 2 standardavvik under gjennomsnittet. Skårer fra 36 til 52 er mellom 1.5 og 1 standardavvik under gjennomsnittet, og skårer fra 53 til 86 er mindre enn et standardavvik under gjennomsnittet på 86.77.

I det norske utvalget var det liten forskjell mellom resultatene til guttene og jentene, og det blir derfor ikke oppgitt kjønnsesifikke skårer.

Tabell 3 viser gjennomsnitt og standardavvik for de ulike aldersgruppene for hver av de 10 delskalaene som inngår i LUI totalskåre. Skjemaet er bygd opp slik at det følger forventet språkutvikling. Et barn kan derfor skåre over gjennomsnittet på en delskala, samtidig som det skårer under gjennomsnittet på en delskala som måler mer avanserte språklige ferdigheter.

Tabell 3 Gjennomsnitt og standardavvik for hver delskala fordelt på aldersgruppe

Se side 1 for navn på delskalaene

		18-23 mnd		24-29 mnd		30-35 mnd		36-41 mnd		42-47 mnd	
LUI	Maks skåre	Gj.sn.	SD	Gj.sn.	SD	Gj.sn.	SD	Gj.sn.	SD	Gj.sn.	SD
C	21	14.53	(4.70)	18.45	(4.61)	20.48	(2.29)	20.91	(0.38)	21.00	(0.00)
D	7	4.95	(1.60)	5.86	(1.58)	6.73	(0.99)	6.88	(0.33)	6.92	(0.28)
F	6	2.68	(1.86)	2.68	(1.86)	5.28	(0.99)	5.64	(0.78)	5.92	(0.08)
G	9	2.89	(2.03)	5.64	(2.40)	7.73	(1.81)	8.55	(1.03)	8.44	(1.29)
H	36	6.05	(5.38)	18.68	(9.40)	29.15	(7.38)	32.79	(5.27)	33.64	(4.54)
I	14	3.89	(3.46)	8.59	(3.89)	12.18	(2.34)	13.15	(1.28)	13.40	(1.50)
J	5	0.53	(0.51)	1.59	(1.26)	3.12	(1.29)	3.67	(1.19)	4.00	(1.19)
K	12	3.47	(2.04)	5.55	(2.44)	8.32	(1.83)	8.91	(1.79)	9.80	(1.38)
M	15	3.16	(3.25)	7.14	(3.85)	10.78	(3.45)	12.24	(2.98)	13.20	(2.20)
N	36	1.37	(2.11)	10.41	(9.13)	22.05	(8.84)	27.00	(6.98)	28.00	(5.75)

Kan skårene omgjøres til persentiler?

Nei, det ville ha forutsatt en norsk normeringsstudie. Persentilskårer for den originale engelske versjonen finner man i LUI manualen eller ved å bruke den engelske skåringskalkulatoren.

Er skårene i tabell 2 og 3 baserte på barn som er diagnostiserte med språkvansker?

Nei, de er baserte på et utvalg av 139 barn med typisk utvikling som:

- bodde i Norge (en by- og to landkommuner)
- snakket norsk og var under regelmessig påvirkning av norsk språk minst 80 % av tiden
- ikke hadde diagnostiserte språkvansker, autismspektertilstander, utviklingshemming eller andre vansker som kan tenkes å påvirke språkutviklingen
- var født til termin (ikke mer enn to uker før) og med fødselsvekt over 2500g

Referanser

Helland, W.A. & Hollund Møllerhaug, L. (2020). Assessing pragmatic competence in 18-to-47-months-old Norwegian children. A pilot study with the Language Use Inventory (LUI). *RASK*, 52, 21-37.

O'Neill, D. (2009). LUI Language Use Inventory, Manual. Ontario: Knowledge in Development Inc.